

Robur huic argumento accedit non minimum ex illis matrimoniis, quae *in radice* sanari, seu convalidari dicuntur, cum scilicet matrimonium, quod ex aliquo vitio occulto irritum foret, cum initum est, ab Ecclesia per dispensationem ab occulto eiusmodi impedimento, ratum validumque fit vi consensus moraliter perseverantis, nulla vel alterutrius, vel utriusque quandoque coniugis renovatione consensus. Quo in casu exurgeret sacramentum insciis contrahentibus, seu ministris, quod absurdum plane est; nullum vero esset absurdum, si contractum solummodo exurgere diceretur (21).

Idem dic de illis coniugiis, quae vel ab haereticis contrahuntur coram solo magistratu civili, vel a catholicis, qui conubium quidem ineunt coram Ecclesia, sed absque intentione conficiendi sacramentum, de quo ne cogitant quidem, cum ignorent, se huius sacramenti esse ministros. Imo plerumque nonnisi carnalia mentevolvunt, dum se mutuo consensu obstringunt (22). Quamobrem mirum esse non debet, si Benedictus XIV. in celeberrimo opere *De synodo dioecessana*, lib. VIII. cap. XIII. n. 4. sententiam, quae adstruit sacerdotem esse huius sacramenti ministrum, *valde probabilem* edixit.

CAPUT IV.

Expenduntur argumenta allata pro sententia de sacerdote christiani matrimonii ministro.

ARTICULUS I. — Argumenta Biblica.

Majori qua nobis datum est perspicuitate ac vi proposuimus argumenta, quae tum Canus, tum eius asseclae in medium attulerunt ad evincendam sententiam de sacerdote coniugii christiani ministro. Atque ut fideliori ratione id praestaremus,

(21) Ita Boyer apud Carrière, op. et loc. cit.

(22) Haec potissima ratio est, qua permotus est Stattler, ut assereret, dogmaticae ab Ecclesia definiri posse sacerdotem ministrum esse sacramenti matrimonii, prout antea retulimus

ea deprompsimus ex ipsis scriptoribus, qui huic opinioni addictos se maxime ostenderunt, et quoad eius fieri potuit, ipsis eorum verbis usi sumus, ne quid roboris amitterent, ac ne validiora dissimulare videremur. Nunc autem eodem animi candore ea expendere, atque excutere aggredimur, ut veritas suo in lumine collocetur. Ut autem ordine progrediamur, examen criticum auspicabimur ab argumentis biblicis excutiendis, quo absoluto, ad expendenda argumenta traditionalia, ac deum argumenta theologica gradum faciemus.

Ex Bibliis, ut suo loco monuimus, nullum profert testimonium Canus, neque ad ea omnino appellat. Superest igitur, ut examini subiiciamus ea, quae ex sacris litteris protulerunt, qui hac in controversia suppetias Cano ferre adnisi sunt. Iam vero omnes quotquot sunt unicum dumtaxat Paulinum urgent textum ex I. Corinth. IV. 4. in quo Apostolus vocat sacerdotes *dispensatores mysteriorum Dei*. Hoc unicum proferunt testimonium, in hoc uno confidunt: verum quam leviter rem, quam volunt, conficiant, quisque facile sibi persuadebit, qui advertat 4. hoc in loco *mysteriorum* nomine, praecise non *sacramenta* Apostolum designare, sed praedicationem mysteriorum fidei, seu evangelicae doctrinae; quod orationis continuatio manifeste ostendit, et Apostoli ratio postulat. Sibi enim Paulus proposuit modum praescribere Corinthiis, quo evangelicos praecones prosequerentur, cum alii eos nimis extollerent, alii contra nimis deprimerent. Qua propter Apostolus eos docet existimandos ut *ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (4). Si quis vero animadvertat 2. Apostolum in capite praecedenti et in praesenti nullomodo de

(1) Ita Cornel. a Lapide, Calmet, Tirinus, Bernardinus a Piconio, alique passim catholici interpretes. Neque ab his dissentiant interpretes protestantes ac rationalistae, quos inter unum commemoro I. G. Rosenmullerum, qui in scholiis in hunc loc. ita scribit: « Ostendit nunc Apostolus, quo loco haberi debeant, quibus Corinthii haec iusto plus vel minus tribuerunt 11, 12. 5, 6... » Nos esse *ministros Christi*, minime dominos vestros I. Petr. 5, 9. simul tamen » erigit, quos deiecissee videri poterat c. 3, 7.... *Mysteria* non sunt *sacramenta*, » quae vocantur baptismi et sacrae coenae, sed doctrinae religionis christianae,

sacramentis verba facere, sed unice de iis, qui verbum Dei praedicabant, in quibus Corinthii eloquentiam et humanam scientiam exposcebant, ita ut parvi haberent Apostolum eorum nonnulli, eo quod eis praedicaret *Iesum Christum tantum et hunc crucifixum*. Longe proinde erat ab Apostoli mente loqui de sacramentorum administratione.

Non tamen contendimus, Apostolum sacramenta excludere voluisse a generica *mysteriorem* voce, cum nulla ad ea excludenda ratione moveretur. Quo sensu catholici exegetae Pauli textum *etiam* de sacramentis exponunt, quatenus et haec administrari consueverint a ministris verbi Dei. Verum non ita se gerunt interpretes, quasi praecipue de his loqueretur Apostolus. Sane vel ipse Estius, qui amplexus sententiam Cani, in Commentario in hunc, quem versamus, locum, sic eum enarrat: « *Dispensatores mysteriorum Dei . . . Mysteria quidam interpretantur sacramenta novae legis, id est sensibilia signa ad sanctificationem nostram a Christo Domino instituta, quorum primum est baptismus. Sed cum ipse Paulus dixerit I. cap. Non misit me Dominus baptizare, sed evangelizare, rectius est, ut mysteria Dei intelligantur fidei nostrae dogmata a Deo revelata. Quae quidem mysteria dicuntur, quia secreta sunt, ut absque revelatione cognosci nequeant . . . Non tamen ab his mysteriis sacramenta novae legis separamus, sed pariter sub iis, ut signa corporalia gratiae spiritalis efficacia comprehendimus. Quorum proinde dispensatio ad eosdem Christi ministros pertinet.* »

Cum igitur textus fundamentalis, imo unicus huius, sententiae directe non attingat sacramentorum administrationem, sed evangelicam praedicationem, patet haud posse Cani sectatores illi adeo fidenter inniti, ut eum opponant tamquam praecipuum contrarii placiti sectatoribus, prout ipsi faciunt. Attamen praeter hoc, nullum ipsis suppetit biblicum testimonium, quod proferant.

» quae *occultae* vocantur, quia omnibus hominibus ignotae essent, nisi Deus revelasset. Doctorum est, has doctrinas ex voluntate Domini tradere, non excogitare novas tamquam ad salutem aeternam necessarias.»

Quoniam vero, uti nonnulli interpretes animadvertunt, ab hac universali propositione non excluduntur ab Apostolo etiam sacramenta, ideo et ad hoc ipsis eripiendum effugium, adnotamus, illa non excludi sacramenta, quorum administratio Evangelii praeconibus concredita est. Cum proinde quaestio agitur num conjugii christiani sacramentum ex illis sit, quorum administratio iis est demandata, plane consequitur, Cani sententiae patronos ex hoc textu nihil proficere, nisi assumant quod est in controversia positum. Tanto magis quod propositiones *aientes*, ut loquuntur logici, seu positivae et affirmantes, non sint universales, prout negantes atque excludentes.

Accedit quod lateat aequivocatio in voce *dispensationis*, seu administrationis sacramentorum, quam sumi tum possit pro sacramentorum *confectione*, tum pro eorumdem administrationis regimine; priori sensu, qui sacramenta dispensare dicuntur, sunt veri ministri: posteriori vero non significantur nisi eorumdem moderatores, qui nempe ea, quae ad validam legitimamque sacramentorum administrationem condiciones determinant quoad ritus, ceremonias, locum, tempus, personas aliaque eiusmodi. Qua posteriori significatione reipsa sacramenta omnia ministris Christi et dispensatoribus mysteriorum Dei, seu potius Ecclesiae commissa sunt, adeoque et sacramentum matrimonii, cuius legitima administratio ab Ecclesia dependet; in priori vero significatione non item, cum laici in necessitatis casu baptisma conferre possint, et qui sacerdotes nondum sunt, uti diaconi, possunt interdum eucharistiam porrigere; in casu vero nostro sub Ecclesiae regimine contraentes ipsum conficiunt matrimonii sacramentum. Hac porro animadversione rite etiam componitur illorum interpretum expositio Paulini textus, qui extendunt etiam ad sacramenta, quae Apostolus expresse de praedicatione scripsit evangelica.

Nunc coronidis gratia adicimus, ne unum quidem ex Patribus, qui hanc epistolam primam ad Corinthios exposuerunt, inveniri, qui propositum textum de sacramentorum administratione intellexerit.

Ex his iam licet iudicium ferre de gravi assertione *doctissimi theologi* Mariani Dobmayer, qui statuit per hunc textum generaliter vindicatam *dispensationem mysteriorum Dei* sacris ministris, ex qua *ut ab uno* recedatur sacramento, nullum sacrae Scripturae, sive prima Ecclesia fundamentum praebent! Atque idem de caeteris dicatur, qui eadem repetunt atque ingeminant.

ARTICULUS II. — Argumenta traditionalia.

Ut aequum de documentis traditionalibus, quibus sententia adstruitur de sacerdote connubii christiani ministro, iudicium feratur, illud primum constituendum est, haud satis esse ad rem conficiendam, ut ex antiquitate ecclesiastica proferantur testimonia, quae adstruant necessariam quovis tempore fuisse benedictionem sacerdotalem ad cohonestandas nuptias sacro ritu. Etenim, et nos fatemur, imo et contendimus Ecclesiam semper abhorruisse a coniugiis clandestinis, quae ipsa nunquam non reprobavit tamquam illegitima, adeoque constituisse iugiter, ut nuptiae christianae in facie Ecclesia celebrarentur, ac ritu sacro, praesertim vero benedictione sacerdotali condecorarentur, et sacramentum ea qua par est sanctitate circumdaretur, atque etiam certior ipsamet fieret de inito coniugio ad omnem fraudem praecavendam. Necesse proinde foret, ut ea afferrentur documenta, quibus, sin minus disertis, verbis saltem aequivalentibus, patefieret requiri sacerdotem tamquam nuptiarum ministram, eiusque benedictionem tamquam formam ad sacramentum conficiendum.

Iam vero ne unum quidem ex tot, quae adduci consueverunt, documentis ex pia antiquitate est, quod vel insinuet id quod sibi Canus probandum proposuit. Etiam si magno numero ipse attulerit allegationes ex Gratiani praesertim *Decreto*; tamen haud dubito, quin si Canus sedulo expendisset ac in propriis fontibus documenta illa perlustrasset, umquam fidenti adeo animo ea pro sua sententia fuisset allaturus.

Quod ut nos efficiamus, documenta singula legentium oculis subiiciemus, ut per se vel ipsi iudicent atque experiantur eorum, quae affirmavimus, veritatem.

Quod antequam efficiam, ad vim universim elevandam, imo tollendam penitus ab his omnibus testimoniis, ex quibus arguit Canus pro sua sententia, iuverit generale vitium in eius argumentatione aperire. Ipse igitur non negat veritatem et valorem matrimonii, cui non benedicitur, sed negat illud esse sacramentum; quippe non nisi *officium humanum*, ut Patres loqui solent. Quin etiam sic argumentatur: manifestum est, matrimonia, quae ab his Patribus fere aequiparantur adulteriis, non esse sacramenta; atqui in Patrum eorundem sententia fuere valida matrimonia; ergo matrimonium, quod non sit sacramentum, validum esse potest; ac propterea existere potest contractus coniugalis validus quin sit sacramentum.

At perperam ex veterum auctoritatibus id concludi, facile est ostendere. Nam 1. certum est, et ipsi adversarii concedunt, matrimonia illa fuisse ex Patrum sententia valida; ergo adversarii nihil ex his testimoniis pro sua opinione conficere possunt, nisi supponant in matrimonio contractum a sacramento separari posse; porro hoc ipsum est in quaestione, seu potius hoc non est nisi consecrarium ipsorum opinionis, de qua disputatur; ergo petunt principium. Nos contra postea probabimus, ex veterum Patrum et ipsius Ecclesiae sententia contractum a sacramento in matrimonio christiano separari non posse. 2. Quum Patres dicunt de his matrimoniis esse fere adulteria, non obstant, quominus sint valida, etsi infructuose suscepta, sacramenta. Quo detecto vitio in adversariorum argumentatione ex Patrum effatis, ea omnino ac plane corrui. His animadversis, sic iam singillatim adducta testimonia percurramus.

Ordine venit primus Calixtus; iam vero in falsa decretali ad omnes Galliarum Episcopos, quaeque refertur a Gratiano *Causa III.* (non autem uti a Cano citatur *Causa I.*) qu. 4 cap. 4. *Consanguineorum*, haec habentur: « Quisquis ergo non